

Sygn. akt III PK 25/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 marca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski (sprawozdawca)

SSN Romualda Spyt (uzasadnienie)

w sprawie z powództwa M. C.

przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej [...] we W.

o wynagrodzenie za pracę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 7 marca 2019 r.,

skargi kasacyjnej powódki

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we W.

z dnia 28 września 2017 r., sygn. akt VIII Pa [...],

**uchyła zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu we W. do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia
o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powódka M. C., po ostatecznym sprecyzowaniu powództwa, domagała się zasądzenia od pozwanej Spółdzielni Mieszkaniowej [...] we W. kwoty 49.017,80 zł

tytułem wynagrodzenia za pracę, to jest tzw. dodatkowego wynagrodzenia przysługującego radcy prawnemu z tytułu zastępstwa procesowego.

Sąd Rejonowy we W. zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 20.739,60 zł tytułem dodatkowego wynagrodzenia wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 25 grudnia 2012 r. do dnia zapłaty (pkt I), oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt II), umorzył postępowanie w zakresie, w jakim powódka cofnęła pozew (pkt III), rozstrzygając o kosztach postępowania (pkt IV i V).

Sąd ustalił, że powódka była zatrudniona przez pozwaną od dnia 11 listopada 1987 r. na stanowisku radcy prawnego. W ramach realizowanych zadań na stanowisku radcy prawnego powódka między innymi wykonywała czynności zastępstwa procesowego pracodawcy w postępowaniu sądowym i egzekucyjnym. Umowa o pracę została rozwiązana z dniem 31 maja 2012 r. za wypowiedzeniem przez pracodawcę. Zgodnie z § 41 ust. 2b obowiązującego u pozwanej od 1 sierpnia 1995 r. Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy, radcom prawnym przysługuje dodatkowe wynagrodzenie z tytułu zastępstwa sądowego oraz koordynacji obsługi prawnej. Wypłata dodatkowego wynagrodzenia następowała w terminach wypłaty wynagrodzenia za pracę w miesiącu, w którym powstało roszczenie o wypłatę dodatkowego wynagrodzenia. Do 2011 r. dodatkowe wynagrodzenie wypłacane było radcom prawnym na podstawie składanych przez nich wniosków, po zapłacie całości należności, tj. należności głównej, odsetek i kosztów. W tym celu radcom prawnym udostępniane były wydruki w postaci analiz kont bądź informacje o ściągniętych kosztach celem ich weryfikacji i złożenia stosownego wniosku o wypłatę. Pod koniec 2011 r. powyższe zasady uległy zmianie. Zgodnie z zasadami przyjętymi przez zarząd pozwanej na posiedzeniu w dniu 30 listopada 2011 r., dokonywane przez dłużnika wpłaty zaliczane były w ten sposób, że wpłacone przez dłużnika kwoty zaliczane były najpierw na koszty sądowe, następnie na koszty zastępstwa procesowego, odsetki i kwotę główną. Pismem z dnia 18 grudnia 2012 r., doręczonym stronie pozwanej w dniu 19 grudnia 2012 r., powódka wezwała stronę pozwaną do zapłaty kwoty 62.952 zł tytułem 80% kosztów zastępstwa procesowego, w sprawach, w których zostały zasądzone koszty zastępstwa procesowego, według załączonego wykazu, w terminie 14 dni od dnia doręczenia pisma. W toku postępowania, prowadzonego przed Sądem

Rejonowym we W. pod sygn. akt IV P [...], na rozprawie w dniu 30 października 2012 r., strony zawarły ugodę sądową, na podstawie której pozwana zobowiązała się między innymi do zapłaty wynagrodzenia z tytułu kosztów zastępstwa procesowego prowadzonych przez powódkę spraw sądowych i egzekucyjnych, w których koszty zastępstwa procesowego zostały umorzone przez zarząd za okres ostatnich 3 lat. Uwzględniając powyższe ustalenia faktyczne, Sąd stwierdził, że powódce przysługiwało prawo do uzyskania dodatkowego wynagrodzenia wyliczonego jako procent od zasądzonych na rzecz strony pozwanej i ściągniętych kosztów procesu w sprawach przez nią prowadzonych. Powódka złożyła do akt sprawy wykaz prowadzonych przez siebie spraw sądowych i egzekucyjnych, zaś strona pozwana nie wykazała, aby faktycznie przedmiotowe postępowania nie były prowadzone przez powódkę. W celu ustalenia wysokości należnego powódce wynagrodzenia za pracę, tzw. dodatkowego wynagrodzenia z tytułu zastępstwa procesowego, Sąd Rejonowy przeprowadził dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu rachunkowości i finansów, która to opinia — wobec zgłoszonego przez pozwaną zarzutu przedawnienia - sporządzona została w dwóch wariantach. Z treści opinii biegłego wynika, że wysokość należnego powódce dodatkowego wynagrodzenia przysługującego radcy prawnemu wynosi 30.159,60 zł (wariant I), natomiast wysokość należnego powódce dodatkowego wynagrodzenia przysługującego radcy prawnemu, przy uwzględnieniu jedynie wpłat dokonanych przez dłużników strony pozwanej po dniu 9 stycznia 2011 r. (z uwzględnieniem zarzutu przedawnienia) wynosi 20.739,60 zł (wariant II).

Sąd Rejonowy uznał w części zgłoszony przez pozwaną zarzut przedawnienia roszczeń powódki (art. 291 § 1 k.p.). W konsekwencji, wyliczenie należnego powódce wynagrodzenia powinno nastąpić według wariantu II opinii biegłego sądowego.

Sąd Okręgowy we W. wyrokiem z dnia 28 września 2017 r., sygn. akt VIII Pa [...], oddalił apelację powódki od powyższego wyroku (pkt 1), zasądził od powódki na rzecz pozwanej kwotę 1.800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu odwoławczym (pkt 2).

Sąd drugiej instancji w całości podzielił ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd pierwszej instancji i przyjął je za własne. Nie podzielił także zarzutów

naruszenia art. 217 i art. 227 k.p.c. w związku z art. 286 k.p.c. oraz art. 286 k.p.c. Sąd drugiej instancji wskazał, że opinia biegłego z zakresu rachunkowości i finansów sporządzona w tej sprawie jest pełna i zgodna z materiałem dowodowym, a przy tym jednoznacznie udziela odpowiedzi na pytania postawione przez Sąd pierwszej instancji. Odnośnie do zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., Sąd drugiej instancji wskazał, że uzasadnienie Sądu pierwszej instancji zawiera wszystkie wymagane prawem elementy, wyjaśniając, że nie są wadą uzasadnienia podnoszone przez apelującą zarzuty w treści uzasadnienia, bowiem w istocie dotyczą kwestii, które zostały wyjaśnione w toku procesu. Sąd drugiej instancji również nie podzielił zarzutów naruszenia prawa materialnego. Sąd wskazał, że wynagrodzenie dodatkowe powódki stanowiło odpłatność za wykonanie jej obowiązków wynikających wprost ze stosunku pracy, a więc jest to świadczenie ze stosunku pracy, a nie jedynie związanym ze stosunkiem pracy. Sąd drugiej instancji stwierdził, że Sąd Rejonowy słusznie zastosował art. 291 § 1 k.p. i uznał, że roszczenie powódki przedawnia się z upływem 3 lat od dnia, w którym stało się wymagalne.

Wyrok Sądu Okręgowego zaskarżyła powódka w całości. Zarzucono naruszenia przepisów postępowania, to jest:

1) art. 224 § 1 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c. polegające na nierozpoznanie przez Sąd drugiej instancji wszystkich zarzutów podniesionych przez powódkę w apelacji, a mianowicie naruszenia zasady równości stron oraz zarzutu bezpodstawności przyjęcia przedawnienia części roszczeń powódki bez ustalenia daty wymagalności tego roszczenia;

2) art. 233 § 1 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów wyrażającej się w uznaniu za wiarygodną opinię biegłego sądowego mimo zarzutów powódki, że opinia nie jest merytoryczna ani logiczna;

3) art. 233 § 1 k.p.c. przez pominięcie dowodów złożonych przez powódkę mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy i nieuzasadnienie podstaw nieuwzględnienia dowodów;

4) art. 328 § 2 k.p.c. przez niewyjaśnienie w uzasadnieniu wyroku podstaw faktycznej rozstrzygnięcia oddalającego powództwo.

Ponadto zarzucono naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, to jest:

5) art. 120 § 1 k.c. przez przyjęcie przedawnienia roszczeń bez ustalenia daty wymagalności.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca uzasadniła jej oczywistą zasadnością wynikającą z oczywistego naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c., ponieważ Sąd drugiej instancji nie rozpoznał wszystkich zarzutów apelacyjnych podniesionych przez powódkę. Ponadto wskazała na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego - wobec naruszenia art. 120 k.c. - sprowadzającego się do pytania, czy można orzec przedawnienie roszczenia bez ustalenia daty wymagalności, przez stwierdzenie, że stało się ono wymagalne przed trzyletnim okresem przedawnienia. Ponadto, skarżąca we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania podniosła również wątpliwość, czy sąd może przyjąć za własne ustalenia biegłego sądowego, w sytuacji, gdy stwierdza on, że dane roszczenie stało się wymagalne przed 9 stycznia 2011 r., nie wskazując daty wymagalności. Skarżąca wskazała, że biegły w piśmie z dnia 28 lutego 2017 r. wskazuje, że „dla ustalenia zarówno konkretnych dat, kwot oraz prawidłowości rozliczenia należałoby powtórnie dokonać rozliczenia kont wszystkich dłużników strony pozwanej, których wierzytelności objęte zostały niniejszą sprawą. Zakres takiego rozliczenia byłby bardzo szeroki bowiem dotyczyłby okresów wieloletnich oraz znacznego zakresu materiałów źródłowych w postaci wyciągów bankowych, dowodów wpłat gotówkowych, rozliczeń egzekucyjnych itd.”.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji, a także o zasądzenie od pozwanej na rzecz skarżącej kosztów postępowania przed pierwszą oraz drugą instancją oraz kosztów postępowania kasacyjnego według norm prawem przypisanych, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie apelacji w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie podkreślić należy, że w apelacji powódka wskazała, że Sąd pierwszej instancji, oddalając w części powództwo z powodu przedawnienia, nie określił w jakich datach i w jakich sprawach nastąpiło przedawnienie, i jednocześnie przedstawiła wywody odnośnie do konkretnych spraw i kwot, które, jej zdaniem, nie uległy przedawnieniu. Sąd drugiej instancji skwitował te zarzuty stwierdzeniem, że do roszczeń powódki ma zastosowanie art. 291 § 1 k.p. przewidujący trzyletni termin przedawnienia. Jednocześnie podzielił on ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd pierwszej instancji i przyjął je za własne. W ustaleniach Sądu pierwszej instancji brak jest natomiast ustaleń, które dawałyby podstawę do oceny, że część zgłoszonych przez powódkę roszczeń uległa przedawnieniu na podstawie art. 291 § 1 k.p., zgodnie z którym roszczenia ze stosunku pracy ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. Nie ustalono bowiem - według zasad wynikających z art. 120 § 1 k.c., stosowanego na mocy art. 300 k.p. - terminów wymagalności przedawnionych należności powódki składających się na żądanie dodatkowego wynagrodzenia z tytułu kosztów zastępstwa sądowego zasądzonych na rzecz strony przez niego zastępowanej – strony pozwanej (art. 22⁴ ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych; jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 2115 ze zm.). Takie jednoznaczne ustalenia faktyczne powinny stać się podstawą zastosowania przez Sąd drugiej instancji wskazanych wyżej norm prawa materialnego i określenia płynących z subsumcji skutków dla rozpatrywanego żądania. Nie spełnia tych wymagań odwołanie się do „wariantu II” opinii biegłego sądowego, bowiem to do sądu, a nie biegłego należy ocena prawna roszczeń w kontekście art. 291 § 1 k.p., biegły natomiast jest jedynie uprawniony do przedstawienia swojej wiedzy na temat dokumentów księgowych, z których wynika wymagalność roszczenia. W rezultacie więc Sąd drugiej instancji, poprzestając na ustaleniach Sądu pierwszej instancji, zastosował przepisy prawa materialnego do niedostatecznie ustalonego stanu faktycznego, co oznacza wadliwą subsumcję stanu faktycznego do zawartych w nich norm prawnych, a to uzasadnia zarzut kasacyjny naruszenia prawa materialnego - art. 120 § 1 k.c. - przez niewłaściwe jego zastosowanie (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 5 września 2012 r., IV CSK 76/12, LEX nr 122981; z dnia 11 marca 2003 r., V CKN 1825/00, LEX nr 784216; z dnia 10 marca 2011 r., II PK 241/10, LEX nr 817524).

Odnosząc się do zarzutów naruszenia przepisów postępowania, trzeba przypomnieć, że wyłączenie w art. 398³ § 3 k.p.c. z podstaw skargi kasacyjnej zarzutów dotyczących oceny dowodów pozbawia skarżącego możliwości powoływania się na zarzut naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów przewidzianej w art. 233 § 1 k.p.c. Przepis art. 398³ § 3 k.p.c. wprowadzie nie wskazuje *expressis verbis* konkretnych przepisów, których naruszenie, w związku z ustalaniem faktów i przeprowadzaniem oceny dowodów, nie może być przedmiotem zarzutów wypełniających drugą podstawę kasacyjną, nie ulega jednak wątpliwości, że obejmuje on art. 233 k.p.c., bowiem właśnie ten przepis określa kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., V CSK 11/06, LEX nr 230204; z dnia 4 stycznia 2007 r., V CSK 364/06, LEX nr 238975; z dnia 5 września 2008 r., I UK 370/07, LEX nr 785533). W związku z powyższym uchyla się spod kontroli Sądu Najwyższego zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c.

Natomiast zarzut naruszenia art. 224 § 1 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 k.p.c. i art. 382 k.p.c. z uwagi na nierozpoznanie przez Sąd drugiej instancji wszystkich zarzutów podniesionych przez powódkę w apelacji, „a mianowicie naruszenia zasady równości stron oraz zarzutu bezpodstawności przyjęcia przedawnienia części roszczeń powódki bez ustalenia daty wymagalności tego roszczenia” został wadliwie skonstruowany, gdyż to z art. 378 § 1 k.p.c., a nie art. 224 § 1 k.p.c. wynika obowiązek sądu drugiej instancji wzięcia pod uwagę i rozważenia wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów i wniosków. Podobnie rzecz się ma z zarzutem art. 328 § 2 k.p.c. (przez niewyjaśnienie w uzasadnieniu wyroku podstawy faktycznej rozstrzygnięcia oddalającego powództwo). Zauważyć należy, że skarga kasacyjna jest środkiem zaskarżenia przysługującym od wyroku Sądu drugiej instancji, w konsekwencji zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. należało powiązać z art. 391 § 1 k.p.c., czego skarżąca nie uczyniła.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. i art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c. orzekł jak w sentencji.